

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԴԱԼԼԱՔՅԱՆ Վ. Կ.

ՊԱՐՏԱՊԱՆԻ ԳՈՒՅՔԻ ՎՐԱ
ԲՈՆԱԳԱՆՁՈՒՄ ՏԱՐԱԾԵԼԸ՝ ՈՐՊԵՍ
ԴԱՏԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ
ՀԱՐԿԱԴԻՐ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

ԵՐԵՎԱՆ - 2015

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Դալլաքյան Վահագն Կոլյայի

**ՊԱՐՏԱՊԱՆԻ ԳՈՒՅՔԻ ՎՐԱ
ԲՈՆԱԳԱՆՁՈՒՄ ՏԱՐԱԾԵԼԸ՝
ՈՐՊԵՍ ԴԱՏԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ՀԱՐԿԱԴԻՐ
ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՍԻՋՈՑ**

**Երևան
Հայրապետ հրատարակչություն
2015**

ՀՏԴ 343.272: 347.952

ԳՄԴ 67.411+67.410

Դ 133

***Հրատարակության է երաշխավորել ԵՊՀ իրավագիտության
ֆակուլտետի գիտական խորհուրդը***

Խմբագիր՝ իրավաբանական գիտությունների թեկնածու,
րոցենտ **Վ.Վ. Հովհաննիսյան**

Դալլաքյան Վ.

Դ- 133 Պարտապանի գույքի վրա բռնագանձում տարածելը՝ որպես
դատական ակտերի հարկադիր կատարման միջոց / Վ.Կ.
Դալլաքյան: ԵՊՀ.- Եր.: Հայրապետ հրատ., 2015.-160 էջ:

Մենագրությունը նվիրված է պարտապանի գույքի վրա բռնագանձում տարածելու՝ որպես դատական ակտերի հարկադիր կատարման միջոցի տեսական ու գործնական մի շարք հիմնահարցերի հետազոտությանը: Աշխատանքում իրավագիտության մի քանի ճյուղերի ձեռքբերումների համալիր կիրառմամբ վերլուծվել են հարկադիր կատարման միջոցների, և մասնավորապես՝ պարտապանի գույքի վրա բռնագանձում տարածելու նյութաիրավական և դատավարական հիմքերը, դրանց կիրառման սահմանները, բռնագանձումը կազմող կատարողական գործողությունները, ինչպես նաև բռնագանձման առանձնահատկություններն ըստ պարտապանների: Հետազոտության հիման վրա հեղինակը ներկայացրել է բազմաթիվ տեսական եզրահանգումներ, կատարողական վարույթը կարգավորող իրավական նորմերի մեկնաբանման, կիրառման և բարեփոխման վերաբերյալ գործնական առաջարկություններ:

Աշխատությունը նախատեսված է իրավաբանական բուհերի և ֆակուլտետների ուսանողների, ասպիրանտների և դասախոսների համար: Այն կարող է օգտակար լինել նաև դատավորների, փաստաբանների, հարկադիր կատարողների, իրավաստեղծ գործունեությանը մասնակցող իրավաբանների, ինչպես նաև կատարողական վարույթի խնդիրներով հետաքրքրվող այլ անձանց համար:

ՀՏԴ 343.272: 347.952

ԳՄԴ 67.411+67.410

ISBN 978-9939-838-25-0

© Դալլաքյան Վ., 2015

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ.....	4
ԳԼՈՒԽ I. ՊԱՐՏԱՊԱՆԻ ԳՈՒՅՔԻ ՎՐԱ ԲՈՆԱԳԱՆՁՈՒՄ ՏԱՐԱԾԵԼՈՒ՝ ՈՐՊԵՍ ՀԱՐԿԱԴԻՐ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՄԻՋՈՑԻ ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԷՈՒԹՅՈՒՆԸ.....	8
§ 1. Հարկադիր կատարման միջոցների ընդհանուր իրավաբանական էությունը.....	8
§ 2. Պարտապանի գույքի վրա բռնագանձում տարածելու էությունը և նյութաիրավական հիմքերը.....	32
ԳԼՈՒԽ II. ՊԱՐՏԱՊԱՆԻ ԳՈՒՅՔԻ ՎՐԱ ԲՈՆԱԳԱՆՁՈՒՄ ՏԱՐԱԾԵԼՈՒ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ. ԲՈՆԱԳԱՆՁՈՒՄԸ ԿԱԶՄՈՂ ԿԱՏԱՐՈՂԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	45
§ 1. Պարտապանի գույքի բացահայտումը և արգելադրումը. արգելանքի իրավաբանական բնույթը.....	45
§ 2. Արգելադրված գույքի իրացումը և բռնագանձված գումարների բաշխումը	82
ԳԼՈՒԽ III. ԲՈՆԱԳԱՆՁՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԸՍՏ ՊԱՐՏԱՊԱՆՆԵՐԻ	110
§ 1. Ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց գույքի վրա բռնագանձում տարածելու կանոնների հարաբերակցությունը	110
§ 2. Հայաստանի Հանրապետությունից դրամական միջոցների բռնագանձման հիմնախնդիրները.....	126
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ	149

ՆԱԽԱԲԱՆ

Գատական ակտերի հարկադիր կատարման արդյունավետ կառուցակարգն անձանց իրավունքների պաշտպանության օղակներից է, որի պատշաճ գործողության ապահովումը պետության պարտականությունն է: Սուբյեկտիվ իրավունքների պաշտպանության շղթայում կատարողական վարույթն ունի համակարգային նշանակություն, քանի որ դրա թերի գործառնման պարագայում ակնհայտորեն կնվազի իրավունքների պաշտպանության գրեթե բոլոր ձևերի արդյունավետությունը: Գատական ակտերի հարկադիր կատարման գործուն կառուցակարգը կոչված է ապահովելու պահանջատիրոջ այնպիսի իրավունքներ, ինչպիսիք են իրավական պաշտպանության արդյունավետ միջոցի իրավունքը, արդար դատաքննության իրավունքը, իսկ գույքային պահանջների դեպքում՝ նաև սեփականության պաշտպանության իրավունքը: Միաժամանակ, դատական ակտերի հարկադիր կատարման ընթացակարգը խստորեն պետք է համապատասխանի նաև պարտապանի իրավունքների պաշտպանության պահանջներին:

Չնայած իրավական ողջ համակարգի համար կատարողական վարույթի այսպիսի համակարգային և կարևոր նշանակությանը՝ 1998թ. «Գատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի¹ ընդունումից ի վեր այս ոլորտը Հայաստանում մեծ հաշվով դուրս է մնացել ինչպես տեսական հետազոտությունների, այնպես էլ՝ օրենսդրական քաղաքականության ուշադրությունից: Տեսական ուսումնասիրությունների արդյունքները սահմանափակվել են հիմնականում դասագրքային նյութերով²: Ունենալով մի շարք թերություններ և բացեր՝ ԴԱՀԿ մասին ՀՀ օրենքն

¹ Ընդունվել է 05.05.1998թ., ՀՕ-221, սկզբնաղբյուրը՝ ՀՀՊՏ 1998.06.15/12(45), այսուհետ՝ ԴԱՀԿ մասին ՀՀ օրենք:

² Տե՛ս, օրինակ, Պետրոսյան Ռ. Գ., Հայաստանի քաղաքացիական դատավարություն (իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆ. Գ. Հ. Ղարախանյանի խմբագրությամբ): - Երրորդ հրատարակություն - Եր.: Երևանի համալսարանի հրատ., 2007, հինգերորդ բաժին:

ընդունումից հետո մինչ օրս դուրս է մնացել նաև դատախիզավական ակտիվ բարեփոխումներից. օրենքում կատարված փոփոխությունները կամ կրել են հատվածական բնույթ, կամ ածանցյալ են եղել այլ օրենքներում կատարված փոփոխություններից: Արդյունքում, օրենքի կիրառության ընթացքում կուտակված և օրենսդրական լուծում պահանջող հարցերի մեծամասնությունը մնում է չլուծված: Նման իրավիճակի հիմնական պատճառներից մեկն էլ, թերևս, տեսական անհրաժեշտ հենքի բացակայությունն է:

Ընդ որում, պետք է նկատի ունենալ, որ դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին գործող օրենսդրությունն ընդունվել է սեփականության բազմաձևությանը և շուկայական տնտեսավարմանն անցման պայմաններում: Տնտեսական նոր հարաբերությունները չէին կարող օրենսդրական կարգավորման նոր խնդիրներ չառաջադրել, ուստի այդ առումով առավել մեծ արդիականություն է ձեռք բերում հարկադիր կատարման այնպիսի միջոցի հետազոտությունը, ինչպիսին է պարտապանի դրամական պարտավորություններով նրա գույքի վրա բռնագանձում տարածելը, քանի որ այն անմիջապես առնչվում է իրավունքի սուբյեկտների սեփականությանը և տնտեսական գործունեությանը:

Պարտապանի գույքի վրա բռնագանձում տարածելու հիմնական խնդիրները, որոնք հետաքրքրություն են ներկայացնում տեսական, օրենսդրության կատարելագործման և գործնական կիրառման տեսանկյուններից, հանգում են հետևյալին:

Նախ, հարկադիր կատարման ամբողջ ընթացակարգը կանխորոշում է այն հարցադրումը, թե արդյոք հարկադիր կատարման միջոցները կատարողական օրենսդրության կողմից սահմանվող ինքնավար ինստիտուտներ են, թե դրանք, այնուամենայնիվ, սահմանափակված են որոշակի նյութախիզավական նորմերով: Այսինքն՝ որո՞նք են կիրառվող հարկադրանքի սահման-

ները և կիրառման ընդհանուր պայմանները:

Երկրորդ, բռնագանձումը տևական գործընթաց է, և դրա առանձին տարրերի կիրառումը տարբեր նյութաիրավական հետևանքներ է առաջացնում պահանջատիրոջ և պարտապանի, ինչպես նաև բռնագանձվող գույքի նկատմամբ: Այդ կապակցությամբ անհրաժեշտ է որոշել այդպիսի նյութաիրավական հետևանքների բնույթն ու սահմանները: Խոսքը, մասնավորապես, վերաբերում է գույքի արգելադրման արդյունքում պարտապանի սեփականության իրավագործությունների սահմանափակման ծավալին, այդ սահմանափակումների գործողության ժամանակային ասպեկտին, արգելադրված գույքի ապօրինի օտարման դեպքում պահանջատիրոջ իրավունքների պաշտպանությանը և այլ հարցերի:

Առանձին հետաքրքրություն են ներկայացնում արգելադրված գույքի իրացման հարաբերությունները, քանի որ այստեղ, պահանջատիրոջից և պարտապանից բացի, նյութաիրավական շահեր ունեն նաև սակարկությունների մասնակիցները և գույքի գնորդը: Մինչդեռ, աշխատանքում ներկայացված հետազոտությունը ցույց է տալիս, որ ՀՀ գործող օրենսդրությունը ոչ բոլոր դեպքերում է ապահովում այս բոլոր սուբյեկտների իրավունքների համակողմանի պաշտպանության հնարավորություն:

Վերջապես, նաև իրավունքի տնտեսական ազդեցության տեսանկյունից խիստ արդիական են պարտապանի գույքի վրա բռնագանձում տարածելիս նրա գործարարական գործունեության իրավական պաշտպանության հարցերը: Մասնավորապես, իրավաբանական անձանց և անհատ ձեռնարկատերերի դրամական և շրջանառու միջոցների վրա բռնագանձում տարածելու գործող կանոնների կիրառումը պրակտիկայում հաճախ հարցականի տակ է դնում տնտեսվարող սուբյեկտի հետագա գործունեությունն ընդհանրապես՝ նույնիսկ այն դեպքերում, երբ պարտապանն անվճարունակ չէ և ունի պարտավորության հարկա-

դիր կատարման համար բավարար գույք: Կատարողական վարույթի բնագավառում իրավագիտական հետազոտությունների կարևոր խնդիրներից է այնպիսի միջոցների մշակումը, որոնք հնարավոր նվազագույն խոչընդոտները կառաջացնեն պարտապան տնտեսվարող սուբյեկտների գործունեության համար՝ միաժամանակ չվնասելով կատարողական վարույթի առաջնային նպատակին՝ պահանջատիրոջ պահանջի բավարարմանը:

Ներկայացվող աշխատությունը նվիրված է, նախ, վերը նշված և հարակից մի շարք այլ խնդիրներ վեր հանելուն և ձևակերպելուն, և, այնուհետև, դրանց համակողմանի հետազոտությանը և լուծումների մշակմանը: